

Säregna vargar på regnskogsöar

Text och foto: Christopher Wiken Följ med på safari till de småväxta, mångfärgade, oskygga och laxfiskande vargarna, som troligen är en egen unik underart

Långt ute på de mest avlägsna öarna inom det tempererade regnskogsområde som brukar kallas Great Bear Rainforest i British Columbia i Kanada lever vargar ett liv som på många sätt skiljer sig från dess artfränders, som lever på fastlandet.

Jag har vid flera tillfällen guidat och arrangerat resor till detta fantastiska område för att främst skåda de mytomspunna vita svartbjörnar som lever här, så kallade "spirit bears". Förra året arrangerade jag för första gången en expedition till samma plats med målsättningen att få uppleva och fotografera dess unika vargar. Vargöarna ligger så avlägset att vargarna där har väldigt lite erfarenhet av människor och än mindre av negativa erfarenheter av människor.

HAVET FÖDER VARGARNA

Under vår expedition ankrade vi upp våra båtar intill en av de avlägsna öarna, långt ifrån närmsta bebyggelse. Vi bodde ombord på båtarna för att inte störa vargarna och för att vargarna inte skulle störa oss. Ett fototeam som valde att campa på ön, mitt i deras revir, vaknade första natten av att en av vargarna urinerade på deras tält – ett hyfsat tydligt sätt att visa att det var deras territorium!

Vi landsteg varje morgon på vargön för att bege oss dit där de hade sin rendezvous-plats för årets valpar. Ofta har vargar i laxrika områden som detta sina rendezvous-platser i närheten av en laxälv. Det visade sig vara fallet även på denna ö.

Vargarna i området har anpassat sig till ett liv som är nära knutet till havet och de kallas därför ofta för "sea wolves", dvs "havets vargar". Så mycket som uppemot 90 procent av deras föda kan komma från

havet. För att hitta föda kan de simma långa sträckor mellan öarna. Ett fall finns dokumenterat då en varg simmat från en ögrupp till en annan på hela 12 kilometers avstånd! Dessa ölevande vargar anses av många forskare även tillhöra en egen unik underart, då de lever mer eller mindre isolerat från övriga populationer.

VARGARNA GAV SIG SNART TILLKÄNNA

Den första morgonen efter att vi hade anlänt till den avlägsna ön begav vi oss tidigt iväg med vår lilla jolle in till stranden. Redan på kvällen dagen innan hade en av deltagarna fått se två lysande ögon i pannlampsskenet när hon stod på båten och borstade tänderna. Det var givetvis svårt att veta om det rörde sig om en varg, men vi hoppades förstås det. När vi väl var framme och började gå längs stranden dröjde det inte länge innan vi såg vargspår i sanden. Det såg ut som om minst fyra individer

hade rört sig längs stranden – ett gott tecken! Vi vandrade upp mot den laxälv som mynnade i havet, för att sätta oss att spana och vänta. Det var en fin morgon med blå himmel – vilket inte är helt vanligt i ett område som räknas till tempererad regnskog.

Vi slog oss ned helt öppet på stranden i närheten av laxälven eftersom vargarna – om det fanns några där – ändå skulle upptäcka oss oavsett om vi gömde oss eller inte. Det var då bättre att låta dem känna att de hade koll på oss. Vi blickade ut över en fantastiskt vacker och orörd natur. De krokiga, vindpinade träden som kantade stranden såg ut som julgranar i sin klädnad av lavar och mossor.

Efter att ha suttit vid strandkanten i någon timme fick vi plötsligt syn på en svart varg cirka 100 meter längre bort inne i skogsbrynet. Den spanade lika intensivt på oss som vi gjorde på den. Vargen var inte så stor och heller inte så kraftig. Dess gula ögon lyste i skogsbrynets dunkel.

Fakta/ Great Bear Rainforest

Great Bear Rainforest ligger inbäddad mellan Stilla havet och British Columbias västkusts bergkedja i Kanada. Området sträcker sig från strax norr om Vancouver Island helt upp till gränsen mot Alaska. Great Bear Rainforest är ett av de sista större områdena med gammal tempererad regnskog som finns kvar i världen. Kustnära tempererade regnskogar utgör en av de mest hotade skogstyperna på vår jord. Nyligen har Great Bear Rainforest fått ett utökat skydd och idag är ca 85 procent av området skyddat från avverkning vilket är en klar förbättring mot de fem procent som var skyddat 1990.

Området bjuder på en fantastisk biologisk mångfald med tusentals arter av växter, fåglar och andra djur. Områdets regnskogar har den högsta biomassa (den totala mängden eller massan av orga-

nismer) per hektar av alla ekosystem på jorden. Regnskogarna utmärks av några av de äldsta och största träden på jorden. Den biologiska mångfalden längs kustens regnskogar tror man beror på över 10 000 år av relativt ostörd evolution. Naturliga störningar, som till exempel bränder, har historiskt inträffat väldigt sällan och de har då oftast varit småskaliga.

Laxen bidrar till en nästan outtömlig födoresurs då den varje år återkommer till de älvar de en gång kläcktes i för att leka. Laxen bidrar på så sätt även till den biologiska mångfalden. Många djur som varg, björn, utter, mård, sjölejon, val och örn utnyttjar laxen som en direkt födotillgång. De laxar som klarar sig från att jagas och får leka färdigt i älvarna dör. Likt ett kretslopp bryts laxen ned och blir till näring till skogen och hela ekosystemet.

Fem årsvalpar leker under den äldre "barnvaktens" uppsikt.

► SMÅ VARGAR MED FLERA PÄLSFÄRGER

Generellt är övargarna mindre och lättare i kroppsbyggnad än de vargar som lever på fastlandet och även jämfört med våra skandinaviska vargar. De har ofta en storlek mer lik en schäferhunds. Färgen kan variera stort, allt ifrån svart till ljusgrå.

Vargen som vi nu observerade gick ut en bit på strandbanken samtidigt som den höll ett öga på oss innan den åter försvann in i skogen. Med största sannolikhet hade den iakttagit oss hela tiden utan att vi vetat om det och till slut valt att visa sig innan den gav sig av.

De ölevande vargarna kan vara en egen unik underart

Ursprungsbefolkningen i Great Bear Rainforest har sedan urminnes tider sett övargarna och inlandsvargarna som två olika slags vargar på grund av de stora skillnaderna både i beteende och utseende.

Övargarna har hittills inte fått någon vetenskaplig klassificering som egen underart. Många klassificeringar av underarter har ifrågasatts bland forskare. Det diskuteras ofta hur mycket en population måste skilja sig från huvudarten för att bli klassad som underart och var gränsen ska gå.

I genetiskt hänseende borde övargarna inom Great Bear Rainforest, enligt Chris T. Darimonts forskning, kunna räknas som en egen underart. Populationen är en av de vargpopulationer som skiljer sig mest åt genetiskt av de olika vargpopulationerna i västra Nordamerika (Chris T. Darimont et al. 2009). Trots detta klassas de ändå idag oftast som samma underart som den som finns

närmast på fastlandet – *Canis l. nubilus*. *Canis l. nubilus* har dock i genetiska studier visat sig skilja sig genetiskt mer från övargarna än vad de skiljer sig från en annan på fastlandet förekommande population som fått status som en egen underart – *Canis l. occidentalis* (Chris T. Darimont et al. 2009). Skulle man följa de kriterier som delat in *Canis l. nubilus* och *Canis l. occidentalis* som två olika underarter så skulle alltså övargarna kunna klassas som en egen underart och inte som *nubilus*.

För den som är intresserad av att läsa mer om övargarna finns en del böcker. En bok som kan rekommenderas är "The Sea Wolves: Living Wild in the Great Bear Rainforest" av Ian McAllister. Mer att läsa om forskning kring genetiken hos övargarna finns även i en intressant artikel: "Ecological factors drive differentiation in wolves from British Columbia", av Chris T. Darimont m.fl. 2009.

Vargarna på öarna i Great Bear Rainforest är mindre och har lättare kroppsbyggnad än de skandinaviska vargarna och deras pälsfärg kan variera mycket, allt ifrån svart till ljusgrå.

Övargarna livnär sig huvudsakligen på lax som de fångar när laxen går upp i älvarna.

HEL FAMILJGRUPP BJÖD PÅ UPPVISNING Första mötet var kort men nu visste vi att det fanns en varg i området. Efter en paus för lunch var det dags att sätta sig på ett annat ställe med bättre överblick över laxälven. Vi hoppades få chans att få se mer av vargen och eventuellt resten av flocken. Från utloppet av laxälven gick vi längre upp längs älven, som blev allt smalare. I en glänta i den annars täta skogen kunde vi se ut över ett gräsfält. Vi satte oss ned precis i kanten av skogen en bit ifrån laxbäcken.

Snart fick vi se något som rörde sig i gräset ett hundratal meter bort. Till vår stora lycka var det en vargvalp som låg i gräset. Den lyfte på huvudet för att kika mot oss. Strax efter att vi sett den reste den sig och närmade sig oss nyfiket och självsäkert, sakta men säkert. Vargvalpen var gråbrun och stor ungefär som en räva. Till slut var den så nära som på 30 meters avstånd. Valpen nosade omkring på motsatta sidan av älven och vädrade i riktning mot oss för att försöka lista ut vad vi var för någonting.

Plötsligt uppenbarade sig ytterligare en valp och sedan ytterligare en. Till slut

var det fem valpar som sprang omkring i gläntan i skogen! Det dröjde inte länge innan även en svart, vuxen varg dök upp från skogen, troligen den vi sett tidigare. Förmodligen tjänade den vuxna individen som "barnvakt", en flockmedlem som fått i uppgift att passa valparna medan de övriga i flocken letade efter föda. Vilken fantastisk syn det var att se dem alla i gläntan! Vi satt nu på första parkett med fem vargvalpar som sprang omkring och lekte och en vuxen varg som stillsamt övervakade både dem och oss.

Under de kommande fem dagarna vi var i området hade vi turen att nästan varje dag få skåda hela flocken (som i vargars värld oftast är detsamma som en familjegrupp bestående av en hane, en tik och deras valpar – både årsvalpar och ibland från tidigare kullar). Flocken uppskattade vi bestå av fem-sex vuxna individer samt fem valpar. Flockarna i dessa områden brukar sällan vara större än den vi såg. De vuxna individerna var både svarta och gråa, samt en som var nästintill vit i färgen. Valparna var svarta och brungråa.

Bara laxhuvud tack!

De laxätande vargarna äter oftast endast huvudet på laxen. Forskare tror att detta är ett sätt att undgå att bli smittad av olika parasiter som laxen ofta bär på, som kan vara dödliga för en varg. Lax är ofta smittobärande av t ex binnikemask – som kan försvaga en varg så pass att det kan bli dödligt. Genom att endast äta huvudet och hjärnan på laxen kan vargen undvika att få i sig parasiten. Björnar som däremot äter hela kroppen blir ofta smittade av parasiten men drabbas inte lika hårt eftersom parasiterna dör när björnen ligger i ide och fastar under vinterhalvåret. Vargindividen själv gör naturligtvis inte ett eget val utifrån insikten att lax kan innehålla parasiter. Troligen har evolutionen och en selektion bidragit till detta beteende hos vargarna att äta vissa delar av laxen. Överlevnaden hos de individer som undviker parasiterna har varit högre, beteendet har sedan nedärvts.

LAXEN HUVUDFÖDA

De vuxna individerna dök under tiden som vi satt där med jämna mellanrum upp med föda till valparna. Födan bestod nästan uteslutande av lax.

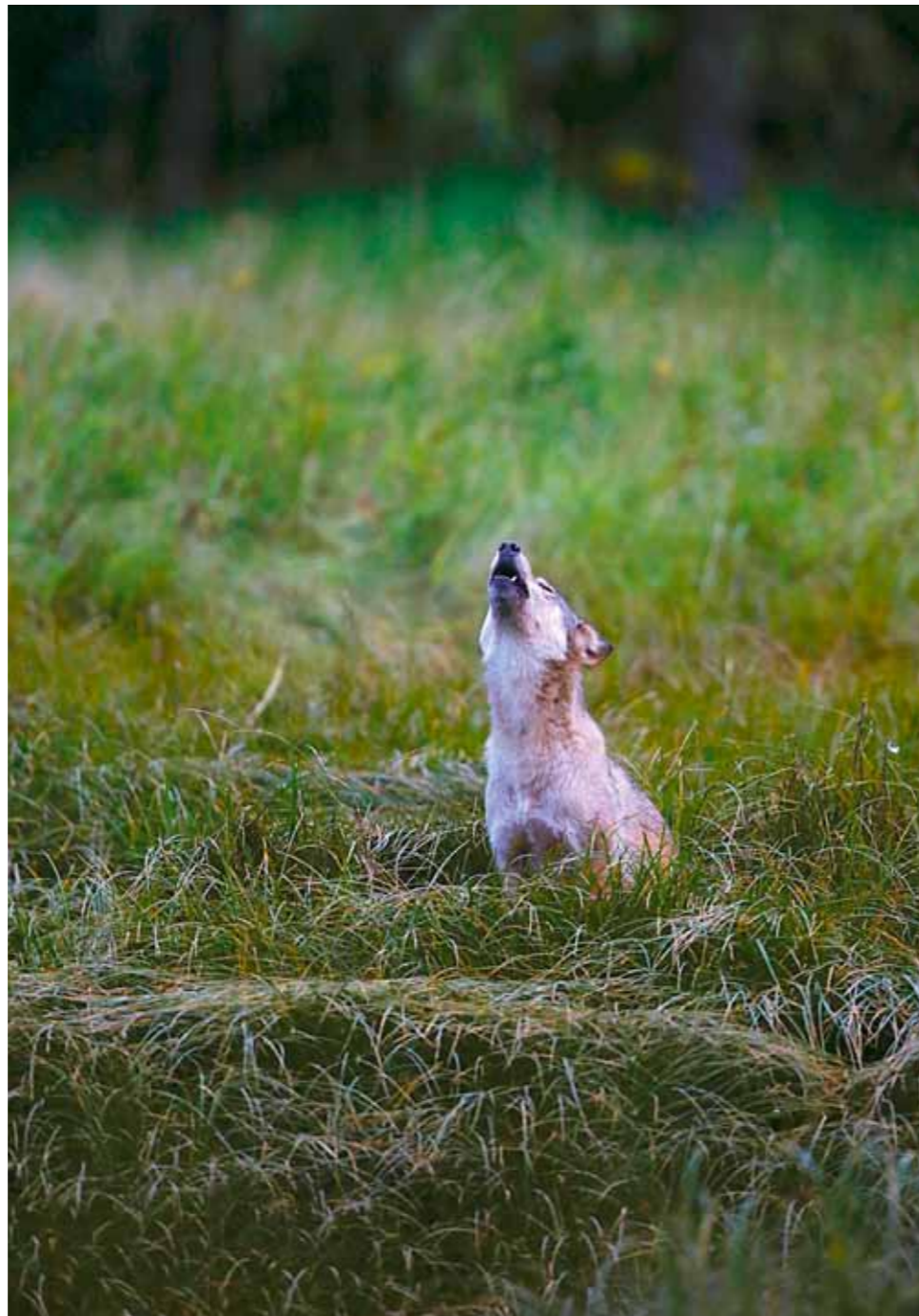
Under den period då laxarna går upp i älvarna är lax den absolut viktigaste födotillgången för vargarna. Under övriga delar av året är vargarnas födoval väldigt opportunistiskt – de kan livnära sig på t.ex havstulpaner, musslor, sillrom, säl, flodutter och valkadaver.

ETT LJUDLIGT FARVÄL

Efter fem dagars lyckad vargskådning började det bli dags att lämna vargarna. När vi den femte och sista dagen satt och observerade dem började plötsligt en av de större hanvargarna, troligtvis ett av föräldradjuret, att yla. Då samlades hela flocken och började yla tillsammans. Att på nära håll sitta och lyssna på en ylande vild vargflock är något alldeles speciellt. Det är som om allt runt omkring en stannar upp under tiden, en fantastisk upplevelse som man sent glömmet.

Efter att vargarna ylat en stund inledde de något som liknade en hälsningsceremoni dem emellan. Den större hannen travade sedan bort längs älven och försvann så småningom med valparna och den övriga flocken in i skogen. Vi såg dem inte mer innan det var dags att lämna platsen nästa dag. Det var nästan som att de hade tagit ett farväl när de efter att ha ylat försvann som skuggor en efter en in i den täta skogen. Det var ett riktigt fint avslut på dessa fantastiska dagar som vi fått spendera med vargarna och vi var tacksamma för att de låtit oss få en inblick i deras liv.

Är du intresserad av att resa med till Great Bear Rainforest för att uppleva varg i det vilda, så arrangerar jag varje år resor till området via EcoWatch Wildlife Expeditions. Gå in på ecowatch.se eller kontakta mig via telefon 070-424 83 78

Vargarna bjöd på avskedskonsert sista dagen av besöket.

Oskygga vargar visar sig mest nyfikna

I övargarnas område har det knappt förekommit någon jakt och de ser inte något direkt hot i människan. I och med det är de inte lika skygga som de vargar som varit utsatta för jakt.

Man brukar ofta få höra att en varg som saknar skygghet för människan är lika med en farlig varg. Min erfarenhet och uppfattning från det jag har upplevt vid närbildkontakt med varg i vilt tillstånd är dock en annan.

Många gånger har vargar av nyfikenhet kommit fram på bara några meters avstånd utan att det någonsin uppstått några hotfulla situationer. Oftast har de endast antingen visat nyfikenhet eller varit fullständigt likgiltiga inför ens närvaro.

Det faktum att vi inte ingår i deras naturliga bytesval samt att vi inte heller betar oss som ett bytesdjur gör att det sällan handlar om mer än just nyfikenhet.

Ingen licensjakt på varg 2019

Den 7 juni meddelade Naturvårdsverket att man inte överlåter rätten att fatta beslut om licensjakt på varg till länsstyrelserna. Detta då resultatet från den senaste varginventeringen under vintern 2017/18 visar att antalet vargar de senaste tre åren har minskat med mer än en fjärdedel.

Det innebär att utrymmet för licensjakt är obefintligt i förhållande till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus. Den stora minskningen av antalet vargar menar Naturvårdsverket måste bero på en omfattande illegal jakt.

– Vi hittar ingenting naturligt som skulle kunna förklara minskningen de sista tre åren. Det enda som finns kvar som förklaringsgrad är att man illegalt tar bort ganska mycket varg, säger Maria Hörnell-Willebrand, chef för Viltanalysenheten på Naturvårdsverket, till SR Vetenskapsradion. Svenska Rovdjursföreningen, som över-

klagade licensjakten på varg 2018, är starkt kritisk till hur uppskattningen av populationsstorleken görs.

Den officiella populationsuppskattningen är 305 vargar i Sverige. Men då ingår 39 vargar som konstaterats döda under inventeringssäsongen. Om man istället tillämpar vargforskarnas modell för populationsuppskattning på de senaste inventeringsresultaten, så hade vi i mars bara omkring 211 vargar. För närmare detaljer, se "vargläget" på sidan 12 i denna tidning.

För ett år sedan var den officiella uppskattningen 355 vargar, eller enligt forskarnas nya modell ca 257 vargar i mars. Alltså långt under Naturvårdsverkets referensvärde för den årstiden, 300 vargar, som inte får underskridas. Trots det tilläts licensjakt på varg i vintras.

– Naturvårdsverket och andra myndigheter skämmer ut sig när de vägrar använda bästa tillgängliga kunskap för att uppskatta hur många vargarna är, säger Torbjörn Nilsson, tidigare ordförande i Svenska Rovdjursföreningen.

– Populationen inte bara balanserar på miniminivån, den ligger 50 vargar under nivån 300 vargar.

– Genom att inte dra bort de döda vargarna under inventeringsperioden ges allmänheten fel bild av situationen och jägarorganisationerna kan använda den felaktiga siffran och ropa på licensjakt. 50 vargar under miniminivån 300 ger anledning till verklig oro hur det är ställt med den svenska vargpopulationen, säger Jan Bergstam, ordförande i Rovdjursföreningen.

Naturvårdsverket och Miljödirektoratet i Norge har nu gjort en gemensam beställning för att få ett expertutlåtande gällande effekterna på den skandinaviska vargpopulationen vid olika jaktuttag. Syftet är att synliggöra vilka konsekvenser olika jaktuttag av varg medför för den skandinaviska vargpopulationens utveckling och respektive lands möjlighet att uppnå och upprätthålla sina mål.

LINA RICKLUND

Fotnot: Naturvårdsverkets ställningstagande påverkar inte länsstyrelsernas möjlighet att besluta om skydds jakt för att exempelvis förebygga allvarliga skador på tamdjur. Rätten att fatta beslut om skydds jakt efter varg är delegerad till länsstyrelserna.

FOTOTÄVLING!

Vi söker 12 fina rovdjursbilder till Rovdjursföreningens kalender 2019

Senast 15 september vill vi ha dina bidrag

Tävlingsregler

Tävlingen är öppen för alla bilder på skandinaviska rovdjur - stora som små - tagna under alla årstider. Högupplösta 16:9-bilder skickas till info@rovdjur.se Ämnesmärk mailen med "Kalenderbilden".

Varje bild skall döpas med fotografens namn och med ett löpnummer. Bifoga en kort text om var varje bild är tagen och händelse kring bilden. Ange också i mailet fullständigt namn, adress och telefon på fotografen. Varje tävlande får skicka högst tio bilder, varav två får vara samma djurart. Frågor till Jan Bergstam 070-320 64 68 - jan.bergstam@rovdjur.se En jury väljer ut de tolv bilder som blir Rovdjursföreningens Kalender 2019.

Rovdjurskalendern ingår i kampen för våra rovdjur

